

CZU 347.736

DOI <https://doi.org/10.52388/2345-1971.2024.2.05>

THE RIGHT OF THE AUTHORIZED ADMINISTRATOR TO WORK REMUNERATION

Svetlana FANARI

PhD student, Moldova State University,
Chisinau, Republic of Moldova
e-mail: fanarisv79@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0005-3416-1974>

Insolvency is a significant economic issue that affects both debtors and creditors. In the Republic of Moldova, the insolvency procedure is regulated by Law No. 149 of July 29, 2012. A key element of this procedure is the role of the licensed insolvency administrator, a specialist appointed to manage the process in accordance with the law. This professional bears complex responsibilities, including managing the debtor's assets, protecting the interests of creditors, and ensuring compliance with legal provisions. To fulfill these duties, the administrator incurs personal expenses and makes considerable efforts, which is why fair remuneration is a critical factor in the efficiency of the procedure. Moreover, acting as an administrator or liquidator is typically the sole source of income for these professionals, who are exclusively specialized in insolvency proceedings. Therefore, ensuring adequate compensation and covering the necessary expenses are essential conditions for the efficient and lawful conduct of insolvency procedures for the benefit of all parties involved.

Keywords: insolvency, bankruptcy, remuneration, provisional administrator, liquidator, fee.

DREPTUL ADMINISTRATORULUI AUTORIZAT LA REMUNERAREA MUNCII

Insolvabilitatea este o problemă economică semnificativă, care afectează atât debitorii, cât și creditorii. În Republica Moldova, procedura de insolvabilitate este reglementată prin Legea nr. 149 din 29 iulie 2012. Un element esențial al acestei proceduri este rolul administratorului autorizat, specialist desemnat pentru gestionarea procesului în conformitate cu legea. Acesta are responsabilități complexe, care includ administrarea patrimoniului debitorului, protejarea intereselor creditorilor și asigurarea respectării legii. Pentru îndeplinirea acestor sarcini, administratorul suportă cheltuieli proprii și depune eforturi considerabile, motiv pentru care remunerația sa este un factor determinant al eficienței procedurii. De altfel, activitatea de administrator sau lichidator reprezintă, de regulă, unica sursă de venit a acestor profesioniști, specializați exclusiv în domeniul procedurilor de insolvabilitate. Prin urmare, asigurarea unei retribuții adecvate și acoperirea cheltuielilor necesare sunt condiții esențiale pentru desfășurarea eficientă și legală a procedurilor de insolvabilitate în beneficiul tuturor părților implicate.

Cuvinte-cheie: insolvență, faliment, remunerație, administrator provizoriu, lichidator, onorariu.

LE DROIT DE L'ADMINISTRATEUR AUTORISÉ À UNE RÉMUNÉRATION DU TRAVAIL

L'insolvabilité constitue un problème économique majeur, affectant à la fois les débiteurs et les créanciers. En République de Moldova, la procédure d'insolvabilité est régie par la Loi n° 149 du 29 juillet 2012. Un élément clé de cette procédure est le rôle de l'administrateur agréé, un spécialiste désigné pour gérer le processus conformément à la législation en vigueur. Cet expert assume des responsabilités complexes, notamment la gestion du patrimoine du débiteur, la protection des intérêts

des créanciers et le respect des dispositions légales. Pour accomplir ces missions, l'administrateur engage des dépenses personnelles et fournit des efforts considérables, ce qui rend sa rémunération essentielle à l'efficacité de la procédure. Par ailleurs, l'activité d'administrateur ou de liquidateur constitue généralement la seule source de revenu pour ces professionnels, spécialisés exclusivement dans les procédures d'insolvabilité. Ainsi, une rémunération adéquate et la couverture des frais nécessaires sont des conditions indispensables au bon déroulement légal et efficace des procédures d'insolvabilité, au bénéfice de toutes les parties concernées.

Mots-clés: insolvabilité, faillite, rémunération, administrateur provisoire, liquidateur, honoraires.

ПРАВО АВТОРИЗИРОВАННЫХ УПРАВЛЯЮЩИХ НА ВОЗНАГРАЖДЕНИЕ ЗА ТРУД

Неплатежеспособность представляет собой серьёзную экономическую проблему, затрагивающую как должников, так и кредиторов. В Республике Молдова процедуры банкротства регулируются Законом №149 от 29 июля 2012 года. Ключевым элементом этой процедуры является роль уполномоченного администратора, специалиста, назначенного для ведения процесса в соответствии с действующим законодательством. Управляющий несёт сложные обязанности, включая управление имуществом должника, защиту интересов кредиторов и соблюдение правовых норм. Для выполнения этих задач он несёт личные расходы и прилагает значительные усилия, поэтому его вознаграждение является критически важным фактором эффективности процедуры. Фактически вознаграждение за выполнение функций администратора или ликвидатора в делах о неплатежеспособности является единственным источником существования уполномоченного администратора, потому как эта специальность предназначена именно для деятельности в рамках процессов неплатежеспособности.

Ключевые слова: несостоятельность, банкротство, вознаграждение, временный администратор, ликвидатор, вознаграждение.

Introducere

Insolvabilitatea este un fenomen complex care afectează nu doar debitorul, ci și creditorii, angajații și economia în ansamblu. În cadrul acestui proces, rolul administratorului de insolvabilitate este esențial, iar remunerația acestuia poate influența semnificativ linia procesului de reorganizare sau lichidare a bunurilor debitorului.

Procedura de insolvabilitate este un instrument vital în gestionarea dificultăților financiare ale debitorilor și în protejarea drepturilor creditorilor. Astfel, pentru asigurarea acestui proces, Legea insolvabilității a instituit un participant la aceste proceduri cu atribuții (drepturi și obligații) și anume „Administratorul autorizat, care este desemnat de către instanța de insolvabilitate la cererea debitorului sau a creditorului, sau în mod aleatoriu de către instanța de judecată.

Metodologia de cercetare folosită

Pentru realizarea prezentului studiu am folosit ca metode de cercetare pe cea logică, metoda comparativă și metoda analizei de conținut, metoda analizei, sintezei, metoda cognitivă, cea a deducției, Totodată fiind practician în domeniul insolvenței am folosit și propriile mele cunoștințe din practică și experiența personală de administrator autorizat.

Statutul administratorului autorizat

Conform art.2 din Legea insolvabilității al RM, «Administrator al insolvabilității – persoană desemnată, în condițiile prezentei legi, pentru supravegherea și/sau administrarea activității debitorului în perioada de observație, în procesul de insolvabilitate și/sau pe durata restructurării, în conformitate cu competențele stabilite de prezenta lege» [2, art. 2], al cărei statut juridic este reglementat prin Le-

gea nr. 161/2014 cu privire la administratorii autorizați.

La fel, art.2 din Legea cu privire la administratorii autorizați nr.161, menționează că, «În sensul prezentei legi, noțiunea de administrator autorizat (denumit în continuare administrator) semnifică orice persoană fizică investită potrivit legii cu atribuții de supraveghere și/sau de administrare în cadrul procedurii succesorale, procedurii de insolabilitate, procedurii de dizolvare judiciară și în alte cazuri prevăzute de legislație.» [3, art. 2]

Din reglementările specificate la art.3 din aceeași lege, se desprinde că «Administratorul desfășoară o activitate de liber profesionist de *interes public*, care nu este activitate de întreprinzător, iar profesia de administrator poate fi exercitată doar de persoanele autorizate în condițiile legii cu privire la administratorii autorizați și incluși în Registrul administratorilor autorizați» [3 art. 3].

Cheltuielile procesului de insolabilitate

Din conținutul Legii insolabilității nr.149/2012, este reglementat aspectul ce ține de cheltuielile ce urmează a fi suportate pentru gestionarea debitorului în cadrul proceselor de insolabilitate, și anume faptul că aceste cheltuieli sunt suportate din patrimoniul debitorului, așa cum este stabilit în art.32 alin.(1) din Legea insolabilității, unde «cheltuielile judiciare aferente perioadei de observare a debitorului privind remunerarea administratorului provizoriu, privind notificarea, privind convocarea ședințelor și comunicarea actelor de procedură efectuate de administratorul provizoriu se suportă din patrimoniul debitorului. Prin tranzacție se poate stabili o altă ordine de repartizare a cheltuielilor judiciare.» [2, art. 32] La fel și în art.70 alin.(4) din Legea insolabilității, stabilește că, «(4) Onorariul fix stabilit pentru administrator/lichidator se plătește lunar din patrimoniul debitorului» [2, art. 70].

Legea insolabilității nr.149/2012 în art.52 alin.(1) lit.b) la fel evidențiază aspectul cu privire la cheltuielile procesului de insolabilitate, cât și alte obligații ale masei debitoare, care includ remunerația și cheltuielile administratorului provizoriu, ale administratorului insolabilității/lichidatorului, dacă au fost prevăzute.

Remunerația administratorului provizoriu

După cum s-a menționat mai sus, art. 32 alin. (1), (2) și (4) din Legea insolabilității nr.149 din 29.06.2012, stabilește că, «cheltuielile judiciare aferente perioadei de observare a debitorului privind taxa de stat, privind remunerarea administratorului provizoriu, privind notificarea, privind convocarea ședințelor și comunicarea actelor de procedură efectuate de administratorul provizoriu se suportă din patrimoniul debitorului. Prin tranzacție se poate stabili o altă ordine de repartizare a cheltuielilor judiciare. În cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a se acoperi cheltuielile procesului de insolabilitate, remunerarea administratorului provizoriu și acoperirea cheltuielilor efectuate de acesta în perioada de observare a debitorului le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului, în mod solidar» [2, art. 32].

Astfel, Legea insolabilității în art.247 alin. (1) ne oferă subiecții ce au statut de membri ai organelor de conducere a debitorului și anume, «membri ai organelor de conducere ale debitorului pot fi: debitorul persoană fizică ce desfășoară activitate individuală de întreprinzător, fondatorul întreprinderii individuale sau al gospodăriei țărănești (de fermier), administratorul societăților comerciale, membri organelor executive, membrii consiliilor de supraveghere (de observatori), lichidatorii și membrii comisiilor de lichidare, contabili» [2, art. 247]. Acest statut de membru al organelor de

conducere se aplică persoanelor care dețineau funcțiile respective la data intentării procesului de insolabilitate, precum și celor care au deținut aceste funcții pe parcursul ultimelor 24 de luni anterioare intentării procesului.

Mai mult ca atât, Legea insolabilității asigură dreptul de a fi remunerat administratorul provizoriu la primirea remunerației și a cheltuielilor, confirmate de instanța de insolabilitate, suportate de administratorul provizoriu în activitatea sa, drept stabilit în art.25 alin.(5) lit. i) din Legea insolabilității.

În scopul determinării remunerației fixe a administratorului provizoriu legiuitorul a stabilit în art.25 alin.(6) din Legea insolabilității nr.149/2012, cui îi revine atribuția de stabilire a remunerației fixe a administratorului provizoriu, precum și formula de calculare a acesteia și după cum urmează: «cuantumul de remunerare a administratorului provizoriu îl stabilește instanța de insolabilitate în mărime fixă, pentru fiecare lună de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar, care nu poate fi mai mică de coeficientul minim de multiplicare recomandat pentru stabilirea salariilor de funcție ale conducătorilor încadrați în unitățile ce nu aplică sistemul de salarizare bazat pe rețeaua tarifară unică de salarizare, înmulțit la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real la unitățile cu autonomie financiară» [2, art. 25].

Remunerația administratorului insolabilității/lichidatorului

Stabilirea cuantumului remunerației fixe pentru funcția de administrator al insolabilității/lichidator, instanța de insolabilitate nu mai deține competență în acest sens, aceasta revenindu-i comitetului creditorilor sau adunării creditorilor, astfel conform art.70 alin.(3) din Legea insolabilității nr.149/2012 «cuantumul remunerației fixe a administratorului nu poate fi mai mic de coeficientul mediu de multiplicare recomandat pentru stabilirea

salariului de funcție al conducătorilor încadrați în unități care nu aplică sistemul de salarizare bazat pe rețeaua tarifară unică de salarizare, înmulțit la cuantumul minim garantat al salariului din sectorul real la unitățile cu autonomie financiară» [2, art. 70].

Este de remarcat faptul că, prin Hotărârea Guvernului nr. 874 din 14.12.2022, «coeficienții de multiplicare au fost înlocuiți cu Intervalul pentru stabilirea salariilor tarifar/de funcție calculat aplicând coeficientul de complexitate pe tipuri de lucrări și ramuri ale economiei naționale cu valoarea 1,00, propus pentru stabilirea salariilor de funcție ale personalului încadrat în unități» [8, anexa nr. 4].

Prin punctul 2 din Nota la anexa nr. 4 la Hotărârea Guvernului nr. 743/2002, în redacția Hotărârii Guvernului nr. 874 din 14.12.2022, a fost prevăzut, că «Intervalul pentru stabilirea salariilor tarifar/de funcție se ajustează între tipuri de lucrări și ramuri ale economiei naționale, ținând cont de coeficienții de complexitate prevăzuți în anexa nr. 3, după formula: salariu tarifar/de funcție = valoarea selectată din intervalul pentru stabilirea salariilor tarifar/de funcție x coeficientul de complexitate din anexa nr. 3» [8, anexa nr. 4].

Astfel, potrivit actelor normative enunțate, valoarea remunerației administratorului provizoriu, administratorului insolabilității/lichidatorului pentru o lună de activitate, calculată în temeiul art. 25 alin. (6) și art. 70 alin. (3) din Legea insolabilității cu utilizarea intervalului determinat prin Hotărârii Guvernului nr. 743 din 11.06.2002 reprezintă minimul garantat de legiuitor pentru exercitarea de către administratorul provizoriu, administratorul insolabilității/lichidator.

Prin Legea nr.313 din 26.12.2024 privind modificarea Legii insolabilității nr.149/2012 s-a intervenit în apărarea doar a drepturilor administratorului provizoriu pentru exercitarea atribuțiilor în perioada de observație, prin garantarea minimului a remunerării muncii de-

puse în perioada de observație. Acest minim garantat de către legiuitor ar asigura o bună funcționare a procesului de insolabilitate, în cazul în care în patrimoniul debitorului sunt bunuri ce pot fi valorificate și acoperite atât cheltuielile procesului cât și remunerația administratorului autorizat desemnat în calitate de administrator provizoriu, administrator al insolabilității/lichidator. Însă, în majoritatea cazurilor, debitorii în privința cărora se constată insolabilitatea și se intențiază procedura de insolabilitate, nu dispun de active, sub formă de bunuri mobile/imobile, mijloace de transport, mijloace financiare, acțiuni în capitaluri sociale ale altor agenți economici, drepturi de autor și conexe, etc., care ar putea fi valorificate și acoperite cheltuielile procedurii de insolabilitate și în special remunerația administratorului autorizat. În așa cazuri, administratorul provizoriu desemnat este în imposibilitate de ași acoperi cheltuielile avansate pentru exercitarea atribuțiilor și a remunerației pentru munca depusă.

Legiuitorul a prevăzut astfel de situații și a reglementat în Legea insolabilității nr.149/2012 modalitatea de recuperare a acestor cheltuieli și remunerație pentru munca efectuată. Astfel, conform art.32 alin.(2) «În cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a se acoperi cheltuielile procesului de insolabilitate, remunerarea administratorului provizoriu și acoperirea cheltuielilor efectuate de acesta în perioada de observare a debitorului le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului, în mod solidar» [2,art 32], iar în art.70 alin.(13) a prevăzut modalitatea de încasare a cheltuielilor procedurii cât și a remunerației fixe a administratorului insolabilității/lichidatorului după cum urmează: (13) «În cazul în care se constată că debitorul nu dispune de bunuri sau că bunurile lui nu pot acoperi cheltuielile procedurii de insolabilitate sau ale

procedurii falimentului, achitarea onorariului fix administratorului/lichidatorului, precum și compensarea cheltuielilor aferente se trec în mod solidar, prin încheiere judecătorească, în obligația organelor de conducere ale debitorului consemnate la art. 247» [2, art. 70], care stabilește că, «în sensul prezentei legi, membri ai organelor de conducere ale debitorului pot fi: debitorul persoană fizică ce desfășoară activitate individuală de întreprinzător, fondatorul întreprinderii individuale sau al gospodăriei țărănești (de fermier), administratorii societăților comerciale, membrii organelor executive, membrii consiliilor de supraveghere (de observatori), lichidatorii și membrii comisiilor de lichidare, contabilii» [2, art. 247].

Conform art.3 din Legea nr.161 din 18 iulie 2014 cu privire la administratorii autorizați, «administratorii autorizați desfășoară o activitate de „liber profesionist de interes public”» [2, art. 3]. Mai mult, art.66 alin.(1) lit. e) Legea insolabilității, prevede expres dreptul administratorului insolabilității și lichidatorului la primire a remunerației în modul stabilit de lege. Iar art.32 și art. 70 din Legea insolabilității prevăd modalitatea, dar și cercul de persoane de la care această remunerație poate fi încasată în cazul lipsei masei debitoare.

O mare intervenție în interpretarea și aplicarea prevederilor referitor la acoperirea cheltuielilor suportate de către administratorul provizoriu, administratorul insolabilității/lichidatorul s-a realizat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 16 din 09 iunie 2020 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 70 alin. (3) și (13) din Legea insolabilității, prin care s-au declarat constituționale textele «„le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului” din art. 32 alin. (2) și „în obligația organelor de conducere a debitorului” din art. 70 alin. (13) ale Legii insolabilității, în măsura în care le este demonstrată culpa la apariția stării de insolabilitate» [7].

Chiar dacă, au fost declarate constituționale prevederile art.70 alin.(13) și art.32 alin.(2) din Legea insolvenței, efectul acestei hotărâri constituționale au avut un impact deosebit în drepturile administratorului autorizat și anume prin condiționarea dreptului administratorului provizoriu, administratorului insolvenței/ lichidatorului la obținerea remunerației pentru munca efectuată, numai dacă există culpa organelor de conducere la survenirea stării de insolvență.

Astfel, reieșind din prevederile Hotărârii Curții Constituționale nr.16 din 09.06.2020, administratorul provizoriu, administratorul insolvenței/ lichidatorul ar putea pretinde la încasarea remunerației pentru munca depusă, în dependență de existența culpei persoanelor prevăzute expres în art. 32 alin. (2) și 70 alin. (13) din Legea insolvenței, iar în cazul în care nu este stabilită culpa organelor de conducere a debitorului pentru survenirea insolvenței, administratorul provizoriu, administratorul insolvenței/ lichidatorul nu va putea obține remunerația pentru munca efectuată și nici nu-i va fi restituite cheltuielile suportate în legătură cu exercitarea atribuțiilor.

În acest sens, Curtea Constituțională în Hotărârea nr.8 din 05.04.2022 a constatat neconstituționalitatea omisiunii art.32 din legea insolvenței nr.149 de a reglementa un mecanism pentru recuperarea cheltuielilor efectuate în avans și pentru încasarea remunerației administratorului provizoriu în situația în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri, iar membrilor organelor de conducere nu le este imputabilă apariția stării de insolvență, iar în acest sens fiind remisă o adresare prin care a solicitat Parlamentului să reglementeze un mecanism de plată a administratorului autorizat pentru situația descrisă mai sus.

La data de 16.02.2025 au intrat în vigoare modificările operate la Legea insolvenței în special s-a modificat art.32 alin.(2) potrivit căreia, «(2) În cazul în care în patrimoniul

debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile procesului de insolvență, obligația de achitare a remunerației administratorului provizoriu și de acoperire a cheltuielilor efectuate de acesta în perioada de observare a debitorului este trecută în sarcina organului executiv al debitorului» [4, art.32].

Respectiv, din data emiterii Hotărârii Curții Constituționale nr. 16 din 09 iunie 2020 și până la aprobarea Legii nr.313 din 26.12.2024 în vigoare din 16.02.2025 pentru modificarea Legii insolvenței nr.149/2012, prin care s-a pus în sarcina organului executiv achitarea remunerației administratorului provizoriu în cazul lipsei bunurilor în patrimoniul debitorului, administratorilor autorizați le-au fost lezate grav drepturile la remunerația fixă și acoperirea cheltuielilor avansate pentru exercitarea funcției de administrator provizoriu. Or aceste circumstanțe, direct afectau celeritatea proceselor de insolvență, dat fiind faptul lipsei mijloacelor financiare ce urmau să asigure cheltuielile necesare în exercitarea funcției de administrator provizoriu.

Odată cu modificarea art.32 alin.(2) al Legii insolvenței nr.149/2012, în vigoare din 16.02.2025, legiuitorul a conștientizat importanța rolului administratorului autorizat în cadrul cauzelor de insolvență a debitorilor în special și în cadrul sistemului economic în general, prin reglementarea clară și expresă a subiecților ce suportă cheltuielile procedurii de observare a debitorilor aflați în stare de insolvență. După cum observăm la moment această omisiune a fost reglementată de către puterea legislativă, ceea ce a dus la o protecție a drepturilor administratorului autorizat desemnat la executarea atribuțiilor în cadrul perioadei de observare a debitorilor, care în consecință s-a creat o siguranță pentru administratorul autorizat că munca depusă în exercitarea atribuțiilor de administrator provizoriu va fi remunerată în corespundere cu prevederile legale.

În practică judiciară, până la modificările operate prin Legea nr.313 din 26.12.2024 în vigoare din 16.02.2025, se atestă cazuri când debitorul insolubil neavând active și mijloace financiare în proprietate, necesare/suficiente pentru a acoperi cheltuielile judiciare inclusiv remunerația administratorului provizoriu, administratorul provizoriu înaintează cerere de încasare a remunerației pentru perioada de observare de la organele de conducere a debitorului insolubil, însă instanțele judecătorești nu examinează cererile respective, până nu este înaintată și examinată cererea de atragere la răspundere subsidiară a organelor de conducere a debitorului prin care să fie stabilită culpa acestora la survenirea stării de insolabilitate. La fel, conform aceleiași practici judiciare se atestă o bipolară a argumentelor și soluțiilor pe care instanțele de judecată le adoptă la examinarea cererilor de încasare a remunerației fixe a administratorului autorizat de la organele de conducere a debitorilor care nu dețin masă debitoare în patrimoniul acestora. Astfel, pe de o parte instanțele de fond (Judecătoriile de drept comun) resping cererile de încasare a remunerației administratorului autorizat ce a exercitat funcțiile de administrator provizoriu, administrator al insolabilității sau lichidator în cazul în care nu există o hotărâre de atragere la răspundere subsidiară a membrilor organelor de conducere și nu este stabilită culpa organelor de conducere la apariția stării de insolabilitate, pe de altă parte Curtea de Apel admite recursurile și casează încheierile instanțelor de fond cu admiterea totală sau parțială a cererilor de încasare a remunerației administratorului provizoriu, administratorului insolabilității/lichidatorului.

Or, ținând cont de norma reglementată de art.3 din Legea nr. 161 din 18 iulie 2014 cu privire la administratorii autorizați, administratorii autorizați desfășoară o activitate de «liber profesionist de interes public». Respectiv, aceștia nu acționează în interes personal, ci în interesul

bunei desfășurări a procesului de insolabilitate, or Legea insolabilității, prevede în mod obligatoriu participarea administratorilor autorizați în procesele de insolabilitate, fiind imposibilă derularea unui proces de insolabilitate în lipsa acestora» [3, art.3].

Important este de remarcat faptul că, potrivit articolului 1 din Protocolul nr. 1 al Convenției Europene a Dreptului Omului, «orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. La fel, și legiuitorul național a reglementat la art. 66 alin. (1) lit. e) Legea insolabilității expres dreptul administratorului insolabilității și lichidatorului la primirea remunerației în modul stabilit de lege» [12].

Astfel, dreptul de a fi remunerat pentru activitatea realizată în cadrul procesului de insolabilitate, fiind conferit de legiuitor, s-a creat o „așteptare legitimă” a administratorului/lichidatorului de fi răsplătit pentru munca efectiv realizată în cadrul procesului de insolabilitate, constituind un drept patrimonial al ultimului. Prin urmare, așteptarea legitimă de a obține o remunerație pentru munca sa, beneficiază de protecția oferită de art. 1 din Protocolul nr. 1 al CEDO.

Subsecvent, este de menționat că, remunerația administratorului autorizat reprezintă un „bun”, iar interesul administratorului autorizat, care participă în cadrul unui proces de insolabilitate este obținerea în proprietatea sa a acestui bun. La caz, exercitând atribuțiile de administrator al insolabilității/lichidator, administratorul autorizat, în temeiul dreptului reglementat expres de legiuitor este interesat și este justificat să-și revendice acest drept în cadrul procesului de insolabilitate.

La soluționarea chestiunii de încasare a remunerației administratorului autorizat pentru munca depusă în cadrul procesului de insolabilitate, din perspectiva art. 54 din Constituția Republicii Moldova apare un conflict de drepturi. Unul este «dreptul de proprietate al persoanelor fizice» [1] indicate la art. 32 alin.

(2) și 70 alin. (13) din Legea insolvenței. Alt drept, situat de cealaltă parte a conflictului, este dreptul de proprietate al administratorului autorizat, care participă în cadrul procesului de insolvență.

Astfel, în cazul admiterii cererii de încasare a remunerației, va exista problema unei ingerințe în dreptul de proprietate al persoanelor fizice, indicate la art. 32 alin. (2) și 70 alin. (13) din Legea insolvenței, iar în cazul respingerii cererii de încasare a remunerației va apărea problema lezării dreptului de proprietate al administratorului autorizat.

Respectiv, dintre aceste două drepturi concurente, instanțele de judecată urmează să stabilească a cui drept prevalează, dreptul de proprietate al administratorului autorizat sau dreptul de proprietate a persoanei prevăzute la art. 32 alin. (2) și art. 70 alin. (13) din legea insolvenței?

În opinia autorului prezentei lucrări, dreptul de proprietate al administratorului autorizat la obținerea bunului (remunerației fixe și a cheltuielilor avansate în cadrul procedurilor de insolvență) prevalează față de dreptul de proprietate a persoanelor indicate la art. 32 alin. (2) și art. 70 alin. (13) din considerentele că administratorul autorizat este obligat să execute atribuțiile reglementate de Legea insolvenței, fără a i se cere acordul la desemnare, iar în cazul dreptului de proprietate a persoanei fizice indicate la art. 70 alin. (13) din Legea insolvenței aceste persoane își asumă riscuri la inițierea activității de întreprinzător fără a fi obligat să facă acest lucru.

Această concluzie derivă din prevederile legale și anume art. 1 alin. (1) din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, unde, «antreprenoriatul este activitatea de fabricare a producției, executare a lucrărilor și prestare a serviciilor, desfășurată de cetățeni și de asociațiile acestora în mod independent, din proprie inițiativă, în numele lor, pe riscul propriu și sub răspunderea lor patrimonială

cu scopul de a-și asigura o sursă permanentă de venituri» [5]. Deci, persoana care a hotărât să practice antreprenoriatul este conștientă că poate surveni și starea de insolvență din care motive obiective, care nu depind de el personal, dar totuși își asumă acest risc.

Or, „pe riscul propriu” include și riscul de a suporta cheltuielile legate de procesul de insolvență, în cazul survenirii acesteia, după cum o face în situația când societatea este lichidată, conform normelor prevăzute de Codul civil, ci nu potrivit Legii insolvenței.

O situație opusă o identificăm în cazul încasării remunerației administratorului autorizat pentru munca efectuată în cadrul cauzei de insolvență. În primul rând obligativitatea participării administratorului statutar în cadrul unui proces de insolvență este prevăzută de Legea insolvenței. Conform prevederilor legislației în vigoare, candidatura administratorului provizoriu, la etapa provizorie, este propusă de creditorul care depune cererea introductivă. Creditorul sau debitorul, care a depus cererea introductivă propune candidatura administratorului insolvenței sau a lichidatorului. În cazul când astfel de propuneri din partea persoanelor care au depus cereri introductive nu survin, instanța desemnează din oficiu candidatura unui administrator al insolvenței/lichidator.

Însă, nici într-o situație din cele relevate supra, nu se solicită consimțământul administratorului autorizat, acesta fiind obligat de a executa diferite funcții în cadrul unui proces de insolvență, în baza actelor de dispoziție (încheierii de admitere spre examinare a cererii introductive sau a hotărârii de admitere a cererii introductive). Astfel, în cazul când nu vor fi identificate persoane culpabile în survenirea insolvenței, remunerația administratorului autorizat nu va fi achitată, la fel ca și cheltuielile suportate pe parcursul desfășurării procesului de insolvență.

Din considerentele expuse supra, se atestă

că, încasarea remunerației administratorului autorizat doar în cazul stabilirii culpei persoanei în apariția stării de insolabilitate de la care această remunerație urmează a fi încasată, prejudiciază dreptul de proprietate al administratorilor autorizați.

Mai mult ca atât, potrivit art. 4 din Constituția RM, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu pactele și celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

În ceea ce privește aplicarea art. 4 din Constituție, prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 55 din 14 octombrie 1999 privind interpretarea unor prevederi ale art. 4 din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională a statuat că: «...această prevedere comportă consecințe juridice, presupunând mai întâi, că organele de drept sunt în drept să aplice în procesul examinării unor cauze concrete normele dreptului internațional, acordând în caz de neconcordanță prioritate prevederilor internaționale» [9].

Concomitent, potrivit Hotărârii nr. 10 din 16 aprilie 2010 pentru revizuirea hotărârii nr. 16 din 28 mai 1998 cu privire la interpretarea art. 20 din Constituția RM în redacția hotărârii nr. 39 din 09 iulie 2001, Curtea Constituțională a statuat că «practica jurisdicțională internațională este obligatorie pentru Republica Moldova ca stat care a aderat la Convenția europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și libertăților fundamentale» [9].

Așadar, prin ratificarea Convenției europene pentru apărarea Dreptului Omului și libertăților fundamentale, inclusiv prin prisma art. 46 par. 1 din Convenție, Republica Moldova și-a asumat angajamentul de a se conforma hotărârilor definitive ale Curții în litigiile la care sunt părți și a le invoca inclusiv în cazuri similare în vederea evitării unor altor încălcări de același gen.

În temeiul prevederilor enunțate, precum și reieșind din art. 4 al Constituției RM, art.

2 alin. (3) și art. 12 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanțele judecătorești naționale au obligația să aplice în mod direct, atât prevederile Convenției Europene în tot spectrul al acesteia, cât și concluziile instanței europene în orice caz concret ce este supus aprecierii lor.

Astfel, dreptul de a fi remunerat pentru activitatea realizată în cadrul procesului de insolabilitate fiind conferit de legiuitor, s-a creat o „așteptare legitimă” a administratorului/ lichidatorului de fi răsplătit pentru munca efectiv realizată în cadrul procesului de insolabilitate, constituind un drept patrimonial al ultimului. Prin urmare, așteptarea legitimă de a obține o remunerație pentru munca sa beneficiază de protecția oferită de art. 1 din Protocolul nr. 1 al CEDO.

La fel, Constituția Republicii Moldova acordă garanții administratorului autorizat pentru exercitarea atribuțiilor în cadrul procedurilor de insolabilitate stabilite în art. 43 dreptul la muncă și protecția muncii] și art.44 [interzicerea muncii forțate], potrivit cărora nici o persoană nu poate fi obligată la o prestație sau efectuarea unei munci până acesta nu cunoaște care îi va fi contraprestația sau remunerarea muncii, volumul și termenul de prestare a acesteia.

Alta este situația când față de debitor este inițiată o procedură de insolabilitate, fie la inițiativa creditorului sau la inițiativa a însuși debitorului, și în patrimoniul acestuia există bunuri sau masă debitoare.

În asemenea circumstanțe, drepturile administratorului provizoriu la obținerea remunerației pentru volumul muncii sale sunt protejate de prevederile art.70 din Legea insolabilității nr.149/2012, fără ca instanța de judecată să dețină careva competențe în a interveni în acest sens.

Prin urmare, legiuitorul expres a garantat administratorului insolabilității, lichidatorului dreptul la remunerație și compensarea cheltuielilor aferente pentru îndeplinirea funcțiilor,

care este constituit atât din onorarii fixe cât și din onorarii de succes sub formă procentuală.

Onorariu fix al administratorului insolabilității/lichidatorului constituie o plată fixă lunară ce se achită din patrimoniul debitorului care este stabilit de către comitetul creditorilor sau în lipsa acestuia de către adunarea creditorilor prin negocieri.

Din conținutul prevederilor Legii insolabilității nr.149/2012 reglementate de art.70 alin.(3), se atestă competența exclusivă a comitetului creditorilor sau adunării creditorilor în privința stabilirii cuantumului onorariului fix al administratorului insolabilității/lichidatorului. Respectiv, instanța de judecată nu are competență asupra stabilirii cuantumului onorariului fix al administratorului insolabilității/lichidatorului așa cum o are la stabilirea remunerației fixe a administratorului provizoriu în perioada provizorie. Competența instanței de insolabilitate în ceea ce privește onorariul fix, se limitează doar la emiterea unei încheieri asupra cererii de încasare a onorariului fix al administratorului insolabilității/lichidatorului din contul membrilor organelor de conducere a debitorului, indicați la art.247 din Legea insolabilității.

Totuși, teoretic instanța de insolabilitate ar putea interveni în privința stabilirii cuantumului onorariului fix al administratorului insolabilității doar dacă se solicită anularea negocierilor realizate între comitetul creditorilor sau adunarea creditorilor și administratorul insolabilității/lichidator, prin prisma contestării hotărârilor comitetului creditorilor sau a adunării creditorilor. Astfel de reglementări sunt prevăzute de art.59 alin.(1) și art.62 alin.(9) din Legea insolabilității nr.149/2012.

Respectiv, normele ce reglementează dreptul de a contesta orice hotărâre a comitetului creditorilor cât și a adunării creditorilor în redacția Legii insolabilității începând cu data de 16.02.2025 stabilește și cine poate contesta aceste hotărâri, și anume: administratorul

insolabilității/lichidatorului, reprezentantul debitorului sau a creditorului atât pentru încălcări de procedură cât și pentru motive de ilegalitate.

Aici este de notat că prevederile art.59 din Legea insolabilității nr.149/2012, până la modificările ce au intrat în vigoare la data de 16.02.2025, stabilea că hotărârile adunării creditorilor puteau fi contestate de către administratorul insolabilității/lichidator, reprezentantul debitorului doar pentru încălcări de procedură, iar creditorii aveau posibilitatea de a contesta doar pentru motive de ilegalitate care: a) au votat împotriva hotărârii, faptul fiind consemnat în procesul-verbal al adunării; b) nu au fost admiși la adunare fără temei legal sau nu au fost înștiințați în modul stabilit de prezenta lege despre data, ora și locul adunării; c) sunt lezați în drepturi printr-o hotărâre asupra unei chestiuni care nu figura pe ordinea de zi a adunării creditorilor sau prin faptul că adunarea a avut loc fără cvoorumul stabilit de lege, cu încălcarea cotelor de voturi.

La fel, conform redacției Legii insolabilității până la intrarea în vigoare a modificărilor din 16.02.2025, în privința hotărârii comitetului creditorilor putea fi contestată la prima adunare a creditorilor, iar hotărârea acesteia poate fi contestată în instanța de insolabilitate în termen de 5 zile de la adoptarea ei.

Prin urmare, vedem că modificările la Legea insolabilității nr.149/2012, intrate în vigoare la 16.02.2025 au contribuit la conferirea dreptului administratorului insolabilității de a contesta hotărârile comitetului creditorilor și a adunării creditorilor direct la instanța de insolabilitate atât pentru încălcări de procedură precum și pentru motive de ilegalitate, ceea ce în redacția legii până la intrarea în vigoare a modificărilor din 16.02.2025, nu era posibil, administratorul insolabilității, lichidatorul avea dreptul de a contesta hotărârile adunării creditorilor doar pentru încălcări de procedu-

ră, iar în cazul hotărârii comitetului creditorilor putea înainta contestație mai întâi la prima adunare a creditorilor și după care hotărârea adunării creditorilor în instanța de insolabilitate.

Reieșind din cele expuse mai sus, se atestă că instanța de insolabilitate în mod indirect, la solicitarea participanților la procedura de insolabilitate prin înaintarea unei contestații asupra hotărârii adunării creditorilor sau a comitetului creditorilor ar putea să intervină în chestiunea ce ține de stabilirea cuantumului remunerației administratorului insolabilității/lichidatorului, în cazul încălcării procedurii de adoptare a acestei hotărâri sau pe motive de ilegalitate, atunci când cuantumul onorariului fix al administratorului insolabilității/lichidatorului este în afara minimului sau maximumului stabilit de Hotărârea Guvernului nr. 743/2002 cu modificările anuale.

Deci, ca urmare a lipsei unei contestații și/sau lipsei anulării hotărârii adunării creditorilor sau a hotărârii comitetului creditorilor, actul ce stă la baza stabilirii cuantumului remunerației administratorului insolabilității/lichidatorului este procesul-verbal al adunării creditorilor sau al comitetului creditorilor.

Or, în virtutea prevederilor art.58 alin. (12) din Legea insolabilității nr.149/2012, (12) «Hotărârea adunării creditorilor intră în vigoare la data anunțării rezultatului votării, dacă legislația în vigoare sau hotărârea adunării nu prevede un alt termen de intrare a ei în vigoare. Hotărârile adoptate de adunarea creditorilor sunt obligatorii pentru administratorul insolabilității/lichidator, pentru reprezentantul debitorului și membrii comitetului creditorilor, pentru toți creditorii, atât cei prezenți, cât și cei care au lipsit de la adunare» [2, art. 58].

Aceeași abordare se referă și la hotărârile comitetului creditorilor care prin prisma art.62 alin.(8) din Legea insolabilității nr.149/2012, stabilește că, «(6) Hotărârea comitetului credi-

torilor este obligatorie pentru toate persoanele antrenate în procedurile de insolabilitate, de faliment sau de restructurare a debitorului și acționează în partea ce nu contravine hotărârilor adunării creditorilor și ale instanței de insolabilitate» [9, art. 62].

Prin urmare, remunerarea administratorului autorizat pentru exercitarea funcțiilor de administrator provizoriu, administrator al proceselor de insolabilitate/lichidator, în corespundere cu prevederile legale motivează administratorul să își îndeplinească responsabilitățile cu maximă seriozitate și eficiență. Dacă remunerația este prea mică, există riscul ca administratorul să nu se implice la maximum în gestionarea procedurii, ceea ce poate duce la o accelerare a degradării activelor debitorului.

Concluzii

În concluzie, structura remunerativă pentru administratorii autorizați este esențială pentru asigurarea eficienței procedurii de insolvență, având implicații directe asupra rezultatului final al acesteia și asupra percepției generale a procesului de insolvență în rândul creditorilor și debitorilor. Remunerația administratorului de insolabilitate are un impact semnificativ asupra eficienței și credibilității proceselor de insolvență în Republica Moldova. Este esențial ca legislația să continue să evolueze pentru a asigura un sistem de compensare echitabil și motivator, care să atragă profesioniști competenți și să protejeze interesele tuturor părților implicate. Este important ca autoritățile competente să continue să monitorizeze și să regleze aceste aspecte pentru a îmbunătăți rezultatele procedurilor de insolvență în țară. O abordare bine structurată în ceea ce privește remunerația administratorului poate contribui la crearea unui mediu economic mai stabil și mai previzibil în contextul insolvenței.

Administratorii autorizați cu o remunerație corectă și echitabilă atrag profesioniști

competenți și experimentați. Acest lucru poate conduce la o gestionare mai bună a bunurilor debitorului și la creșterea șanselor de recuperare a creanțelor de către creditorii acestuia.

Într-o procedură de insolvență, costurile asociate administrației sunt importante. O remunerație bine structurată poate asigura un echilibru între compensația adecvată pentru administrator și costurile totale ale procesului, astfel încât să nu afecteze negativ resursele disponibile pentru creditori.

O structură de remunerație clară și bine definită poate contribui la creșterea încrederii între toate părțile implicate. Creditorii și debitorii pot fi mai puțin reticenți să colaboreze cu un administrator al cărui sistem de plată este considerat echitabil și justificat.

Un administrator bine remunerat are mai multe șanse să ia decizii strategice în interesul tuturor părților implicate, cum ar fi restructurarea datoriilor sau vânzarea activelor, ceea ce poate duce la rezultate mai favorabile în cadrul procedurii de insolvență.

Referințe bibliografice

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro#
2. Legea insolvenței nr.149 din 29.06.2012, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146832&lang=ro#
3. Legea cu privire la administratorii autorizați

nr.161 din 18.07.2014, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143904&lang=ro#

4. Legea pentru modificarea Legii insolvenței nr. 313 din 26-12-2024, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146735&lang=ro

5. Legea cu privire cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr.845 din 03.01.1992, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17094&lang=ro

6. Codul bunelor practici „Norme de aplicare practică la determinarea cuantumului minim al onorariului fix al administratorului provizoriu, administratorului insolvenței/lichidatorului”, aprobat prin Decizia Consiliului UAAM din 18.01.2023, <https://www.uaam.md/storage/files/Norme%20de%20aplicare%20practic%C4%83%20la%20determinarea%20cuantumului%20minim%20al%20onorariului%20fix%20al%20administratorului%20provizoriu,%20administratorului%20insolven%C4%83%C8%9Bii-lichidatorului.pdf>

7. Hotărârea Curții Constituționale nr. 16 din 09 iunie 2020, <https://www.constcourt.md/ccdoc-view.php?tip=hotariri&docid=737&l=ro>

8. Hotărârea Curții Constituționale nr.8 din 05.04.2022, <https://www.constcourt.md/ccdoc-view.php?tip=hotariri&docid=804&l=ro>

9. Hotărârea Curții Constituționale nr. 55 din 14 octombrie 1999, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=9845&lang=ro

10. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 874 din 14.12.2022, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134616&lang=ro

11. Hotărârea Curții Constituționale nr. 10 din 16 aprilie 2010, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=14120&lang=ro

12. Convenției Europene a Dreptului Omului, Protocolul nr.1, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron